

BISKUPSTVÍ ČESKOBUDĚJOVICKÉ V DATECH

5.12.1783 císař Josef II. vydává dvorní dekret o **zřízení biskupství**

Ke *zřízení českobudějovického biskupství* v roce 1785 vedla dlouhá cesta. První pokusy o jeho ustavení se datují již do poloviny 17. století. Tehdy však snaha o vznik nové diecéze na jihu Čech narazila na odpor budějovické městské rady, která se obávala, že by existence biskupského úřadu ve městě mohla znamenat oslabení jejích starobylých práv a svobod. Biskupství v Českých Budějovicích tak vzniklo až o více než 100 roků později, jako jeden z důsledků tereziánsko-josefínských církevně správních reforem. Císař Josef II. rozhodl o zřízení nové diecéze dvorským dekretem z 5.12.1783. Současně jmenoval prvního českobudějovického biskupa a určil mu roční plat 12.000 zlatých. Novému biskupovi pak připadl úkol vyžádat si u papeže souhlas se svým jmenováním. Papež Pius VI. nejprve dne 13.12.1784 schválil oddělení Budějovicka, Tábořska, Prácheňska a Klatovska od pražské arcidiecéze a poté bulou „Cunctis ubique“ vydanou dne 20.9.1785 slavnostně vyhlásil zřízení budějovického biskupství.

27.5.1785 císař Josef II. nařizuje urychlenou přestavbu piaristické koleje v Českých Budějovicích na **biskupskou rezidenci**

Na místě nynější *biskupské rezidence* stálo od středověku šest měšťanských domů, které v letech 1762-1772 postupně vykoupil řád piaristů a na jaře 1763 zahájil jejich přestavbu na latinské gymnázium a kolej. Náklady se podařilo uhradit s přispěním obce a také některých měšťanů. První část školní budovy - dnešní boční křídlo v Široké ulici - byla dokončena roku 1767, obsahovala také kapli a pravidelné vyučování zde začalo 17.11.1767. Během sedmdesátých let vyrostlo delší křídlo s věží podél nynější Biskupské ulice. Dvoupatrová barokní novostavba, tehdy jedna z největších budov ve městě, ukrývala nejen učebny, ale zároveň studentskou kolej a byty profesorů (piaristů). K areálu patřila rovněž zchátralá „stará radnice“ na nároží ulic Biskupské a Radniční, na jejímž místě se ještě počátkem osmdesátých let plánovala výstavba piaristického kostela. Roku 1762 postoupila obec piaristům ještě úsek hradebního parkánu, ve kterém pak byla zřízena zahrada. Na základě dvorského dekretu z 31.10.1784 museli piaristé svou budovu opustit, protože byla určena za sídlo nově ustanoveného budějovického biskupa. Od

roku 1785 slouží tedy objekt původních piaristických škol jako biskupská rezidence, což se hned v následujících letech odrazilo také v novém pojmenování ulice. Pozdější stavební úpravy se týkaly spíše interiéru a nijak výrazně nezměnily vnější tvář barokní budovy. První biskup Jan Prokop Schaaffgotsche nechal na vlastní náklady upravit zahradu mezi hradbami do romantické podoby, kterou zachycuje plán z roku 1812. Většina zahradních doplňků a úprav již dnes bohužel patří minulosti, samotná biskupská zahrada však stále existuje ve svém někdejší rozsahu.

- 20.9.1785 papež Pius VI. vydává bulu o zřízení českobudějovického biskupství, zároveň zřizuje kanovníckou kapitulou
- 1.10.1785 papež Pius VI. povoluje členům kanovnícké kapituly nosit mozetu a vlečku
- 26.2.1786 intronizace prvního budějovického biskupa **Jana Prokopa hraběte Schaaffgotsche, svobodného pána z Kynastu a Greiffensteinu**

První českobudějovický biskup *Jan Prokop říšský hrabě Schaaffgotsche, svobodný pán z Kynastu a Greiffensteinu*, se narodil dne 23.5.1748 v Praze. Císařem Josefem II. byl jmenován biskupem již dne 18.4.1784, papež Pius VI. jej v biskupském úřadě potvrdil konfirmační bulou vydanou dne 26.9.1785. Biskupské svěcení mu udělil pražský arcibiskup Antonín Petr Příchovský dne 11.12.1785. Slavnostní intronizace v chrámu sv. Mikuláše v Českých Budějovicích se uskutečnila dne 26.2.1786. Biskup Schaaffgotsche se úspěšně zhostil nelehkého úkolu vybudovat novou diecézi. Rozdělil ji na menší správní jednotky a dal diecézi pevnou organizační strukturu. Během svého působení vysvětil více než 540 nových kněží a zajistil diecézi také dostatek kněžského dorostu. Aktivně se účastnil duchovní správy, vodil procesí, zpovídal, zaopatřoval nemocné, často také kázal. Na českobudějovickém staroměstském hřbitově dal zřídit biskupskou hrobku, do které byl po své smrti dne 8.5.1813 pohřben.

- 1788 pražský tiskař Jan Josef Diesbach zakládá v Českých Budějovicích **biskupskou tiskárnu**

Nově založené biskupství potřebovalo vlastní *tiskárnu*, v níž by rozmnožovalo různá nařízení a náboženské spisy. Zpočátku tiskl pro zdejší konzistoř příležitostně jindřichohradecký tiskař Ignác Hilgartner, ale k trvalé dohodě nedošlo. Roku 1788 získal povolení k založení tiskárny v Českých Budějovicích Jan Josef Diesbach z Prahy. Vedením podniku pověřil Jana Františka Zdarssu, jenž o tři roky později tiskárnu koupil. Ta sloužila především potřebám biskupské konzistoře, a proto bývala označována jako biskupská knihtiskárna. Vznikaly zde nejen knižní tituly, ale ve velké míře i různé letáky, plakáty a tisky normativního charakteru. Jako první česky psaná kniha tu byla vytištěna v roce 1821 Historie biblická od Šimona Bernarda Vrány. Od roku 1848 se u Zdarssy tiskly také noviny. Ve stejné době vyvstala tiskárně v Českých Budějovicích i první konkurence. Ve druhé polovině 19. a začátkem 20. století opouštěla bránu biskupské tiskárny náboženská literatura, každoročně aktualizované katalogy diecézního kléru, věstníky Acta curiae episcopalis a Ordinariátní list. Tiskárna sídlila v České ulici, v domě označeném dnes orientačním číslem 16. Tisknout se zde přestalo v roce 1924.

1788 počátky budování **biskupské knihovny**

Krátce po založení biskupství vznikla z popudu prvního českobudějovického biskupa Jana Prokopa Schaaffgotsche *biskupská knihovna*. Její základ tvořila osobní biskupova sbírka vzácných a cenných knih, kterou Jan Prokop Schaaffgotsche – velký bibliofil a milovník knižního umění – shromáždil ještě před svým nástupem do biskupského úřadu. Knihovna čítala na konci 18. století více než 6.000 svazků a biskup ji odkázal svým nástupcům s přáním, aby byla přístupná i veřejnosti. Pozdější biskupové však sbírky biskupské knihovny příliš neobohacovali a svou péči zaměřovali spíše na rozhojňování knihovny seminární, založené společně s kněžským seminářem v roce 1803. Od roku 1950 jsou seminární i biskupská knihovna, obsahující mnohé vzácné rukopisné i tištěné svazky z 15. až 20. století, v péči dnešní Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích.

1.9.1788 zahájení činnosti tzv. kněžského domu pro uchazeče o kněžské svěcení
1790 rozdělení budějovické diecéze na 5 archipresbyterátů a 30 vikariátů
1791 první zmínka o existenci **biskupského archivu**

Na konci 18. století začal být budován také *biskupský archiv*. První systém pro ukládání písemného materiálu vypracoval sekretář a vicekancléř konzistořní kanceláře František Xaver Ditrich již v roce 1791. Roku 1857 byl jmenován první samostatný biskupský archivář Jan Trajer, vynikající znalec dějin českobudějovické diecéze a autor obsáhlé knihy Historisch-statistische Beschreibung der Diöcese Budweis, vydané v roce 1862. Trajer pracoval v biskupském archivu až do své smrti v roce 1895. Po celou tuto dobu důsledně dodržoval přes sto let starý Ditrichův registraturní systém. Od roku 1900 byl potom archiv členěn do chronologicko-numerických ročních řad. V roce 1954 převzal písemnosti biskupského archivu vzniklé před rokem 1945 do své péče tehdejší Státní archiv v Třeboni. V treboňském archivu byl celý soubor archiválií utříděn a opatřen podrobným inventářem. V současné době jsou písemnosti biskupského archivu z let 1785-1945 uloženy ve Státním oblastním archivu Třeboň, o písemnosti mladší pečuje biskupství. Právní stav, jakož i vlastnická a uživatelská práva k tomuto archivnímu fondu jsou upraveny novou smlouvou, uzavřenou mezi Biskupstvím českobudějovickým a Státním oblastním archivem Třeboň dne 13.2.2004. Archiválie jsou přístupné veřejnosti v badatelně treboňského archivu na základě písemného souhlasu ke studiu, udělovaného biskupstvím.

1803 biskup Schaaffgotsche získává od Náboženského fondu do
doživotního držení velkostatek Pacov a Jeníčkovu Lhotu
7.4.1803 vydání dvorského dekretu o zřízení **biskupského kněžského semináře**

Vydáním dvorského dekretu o zřízení *biskupského kněžského semináře* bylo korunováno několikaleté úsilí biskupa Schaaffgotsche o vybudování ústavu, který by diecézi zajistil dostatek nových kněží a nabídl kandidátům stavu duchovního patřičné vzdělání a výchovu. Současně se seminářem vznikl tříletý teologický ústav obsazený čtyřmi profesory a také dvouletý ústav filozofický, na němž výuku zajišťovali nejprve piaristé a od roku 1815 vyšebrodští cisterciáci. Seminář i teologický ústav sídlily v budovách zrušeného kapucínského kláštera v Kněžské ulici, jako seminární sloužil přilehlý kostel sv. Anny. Seminář vychoval až do svého zrušení komunistickým režimem v roce 1950 stovky vynikajících kněží. Působili na něm i čtyři pozdější biskupové a čtyři univerzitní profesori. V letech 1832-1833 zde studoval také Jan Nepomuk Neumann, pozdější biskup v americké Philadelphii, prohlášený v roce 1977 za svatého.

- 4.11.1804 uvedení prvních bohoslovců do nově zřízeného diecézního kněžského semináře
- 1807 obnovení gymnázia v Jindřichově Hradci přičiněním biskupa Schaaffgotsche
- 22.9.1816 intronizace biskupa **Arnošta Konstantina Růžičky**

Biskup *Růžička* se narodil dne 21.12.1761 v Tloskově u Neveklova. Do Českých Budějovic přišel ze Lvova, kde zastával úřad rektora tamního generálního semináře. V roce 1794 byl jmenován kanovníkem česko-budějovické kapituly. Od roku 1797 působil jako generální vikář, po smrti biskupa Schaaffgotsche byl kapitulním vikářem. Budějovickým biskupem byl jmenován dne 15.6.1815, avšak řízení diecéze se ujal až po intronizaci dne 22.9.1816. Byl velkým příznivcem biskupského semináře. Horlivě podporoval při studiu zejména chudé studenty a osobně se zúčastňoval zkoušek alumnů. Biskupský seminář doznal za Růžičkova episkopátu výrazného rozšíření, takže na něm mohlo studovat až sto bohoslovců. Zemřel dne 18.3.1845 ve věku 84 let, po třicetiletém působení v čele diecéze. Pohřben byl do biskupské hrobky na staroměstském hřbitově.

- 2.2.1846 intronizace biskupa **Josefa Ondřeje Lindauera**

Biskup *Lindauer* se narodil 29.11.1784 v Plzni, v chudé rodině. V roce 1807 byl vysvěcen na kněze a jako kaplan a později farář vystřídal řadu působišť v západních Čechách a Plzni. Od roku 1835 působil jako kanovník a čestný kazatel u sv. Víta v Praze. Budějovickým biskupem byl jmenován 22.9.1845. Po potvrzení papežem Řehořem XVI. byl 18.1.1846 pražským arcibiskupem Aloisem Schrenkem posvěcen na biskupa a 2.2. téhož roku intronizován. V biskupském úřadě však působil pouze pět let. Krátce před smrtí povolal do Českých Budějovic milosrdné sestry z kongregace sv. Karla Boromejského, které se ujaly správy městské nemocnice. Sám je pak v této jejich záslužné činnosti horlivě podporoval a městské nemocnici také odkázal téměř veškeré své jmění. Biskup Lindauer zemřel 5.6.1850 v Českých Budějovicích a podle svého výslovného přání byl pohřben v prostém hrobě na staroměstském hřbitově. Po několika letech nechala budějovická městská obec zřídit nad jeho hrobem kamenný náhrobek ve tvaru kónického sloupu zakončeného křížkem.

- 1850 povolání Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského do Českých Budějovic biskupem Lindauerem
- 1.11.1851 intronizace biskupa **Jana Valeriána Jirsíka**

Biskup *Jan Valerián Jirsík* patří k nejvýznamnějším a nejváženějším osobnostem historie Českých Budějovic a jižních Čech. Během svého více než třicetiletého působení v biskupském úřadě se zapsal do srdcí několika generací a nejmladší českou diecézi velmi posílil a upevnil. Výrazně se podílel jak na životě uvnitř církve, tak na veřejném dění ve městě i v celé diecézi. Narodil se 19.6.1798 v Kácově. Biskupem byl jmenován 25.3.1851, biskupské svěcení přijal 19.10. téhož roku a již 1.11.1851 byl v česko-budějovické katedrále sv. Mikuláše slavnostně intronizován. Velkou pozornost věnoval zejména kněžskému dorostu a kléru. Již v roce 1853 otevřel studentský seminář pro výchovu kněží a získal pro něj profesory vynikající úrovně. Pro nemocné a chudé kněze založil podpůrný fond sv. Mikuláše. Nevynechal žádnou příležitost pro návštěvu některé z farností diecéze a třikrát osobně při vizitacích navštívil všechny farní osady. Biskup Jirsík byl také aktivním spisovatelem. Napsal několik náboženských spisů, z nichž zejména Populární dogmatika se dočkala několika vydání a byla také přeložena do němčiny a chorvatštiny. Knižně byla vydána i Jirsíkova kázání. Největšími činy biskupa Jirsíka v oblasti školství bylo založení českého gymnázia v roce 1868 a diecézního vzdělávacího ústavu pro hluchoněmé v roce 1871. Za dobu svého působení v biskupském úřadě konsekroval biskup Jirsík 23 kostelů, benedikoval 16 kaplí a vysvětil 632 nových kněží. Zemřel 23.2.1883 ve věku 85 let. Pohřben byl v biskupské hrobce na staroměstském hřbitově.

- 22.10.1853 založení studentského semináře v Českých Budějovicích
- 1854 ustavení duchovních spolků Corona aurea a Sodalita sv. Josefa pro kněze diecéze
- 1863 konání první diecézní synody
- 1863 založení Fondu sv. Mikuláše pro chudé a nemocné kněze diecéze
- 1868 zřízení českého gymnázia v Českých Budějovicích přičiněním biskupa Jirsíka
- 6.10.1871 císař František Josef I. souhlasí se zřízením instituce čestných kanovníků při katedrální kapitule, prvním čestným kanovníkem je jmenován Jan Cori

1871 založení **diecézního ústavu pro hluchoněmé** v Českých Budějovicích biskupem Jirsíkem

Pro nově založený *Diecézní ústav pro hluchoněmé* byla na Mariánském náměstí v Českých Budějovicích již roku 1871 zakoupena nová budova. Ústav byl biskupem Jirsíkem založen jako teprve páté zařízení tohoto druhu v českých zemích. Již v roce 1873 zde bylo umístěno 50 dětí, o které se staraly řeholní sestry z Kongregace Školských sester de Notre Dame. Ústav byl v roce 1950 postátněn a o několik roků později jej musely školské sestry opustit. Speciální škola pro sluchově postižené v něm působí do dnešní doby.

1872 konání druhé diecézní synody

1875 konání třetí diecézní synody

21.5.1883 císař František Josef I. jmenuje budějovickým biskupem Karla Františka Průchu (ten se však biskupského úřadu neujal pro nemoc a náhlou smrt)

25.11.1883 intronizace biskupa **Františka de Paula hraběte Schönborna**

Biskup *Schönborn* se narodil 24.1.1844 v Praze. Vystudoval právnickou fakultu pražské univerzity, poté se však rozhodl pro kněžskou dráhu. V roce 1875 získal v Římě doktorát teologie a od roku 1883 byl rektorem pražského arcibiskupského semináře. Císař František Josef I. jej jmenoval budějovickým biskupem 22.8.1883. Papež Lev XIII. jmenování potvrdil brevem z 28.9. a ještě před koncem roku byl 25.11.1883 nový biskup intronizován. Biskup Schönborn se snažil navázat na popularitu i na skutky svého předchůdce na biskupském stolci J. V. Jirsíka. Ve zrušeném klášteře dominikánů v Českých Budějovicích byla jeho přičiněním v roce 1885 zřízena kolej redemptoristů, do Nových Hradů byli uvedeni mniši řádu servitů. Další biskupovy aktivity však byly ukončeny Schönbornovým povoláním do Prahy, kde byl dne 21.5.1885 jmenován arcibiskupem. V úřadě budějovického biskupa tak František de Paula Schönborn působil jen necelé dva roky. Zemřel 25.6.1899 v Sokolově.

1885 v Českých Budějovicích je zřízena přičiněním biskupa Schönborna kolej redemptoristů

21.5.1885 biskup Schönborn je povolán do Prahy na arcibiskupský stolec

6.9.1885 intronizace biskupa **Martina Josefa Říhy**

Martin Josef Říha byl prvním biskupem, který pocházel z území diecéze. Narodil se 11.11.1839 v Oslově u Orlíka. Absolvoval písecké gymnázium a poté studia bohosloví v Českých Budějovicích. V roce 1869 dosáhl v Římě doktorátu teologie. Po návratu do Českých Budějovic působil nejprve jako kazatel u sv. Anny a od roku 1871 byl profesorem morální teologie na diecézním teologickém ústavu. Budějovickým biskupem byl jmenován 7.7.1885. Svým předchůdcem v úřadě arcibiskupem Schönbornem byl posvěcen a intronizován 6.9.1885. Také biskupu Říhovi se podařilo navázat na duchovní odkaz J. V. Jirsíka. V letech 1887 a 1888 byly založeny dvě diecézní kongregace Sester a Bratří Nejsvětější svátosti. Největším přáním biskupa Říhy bylo vybudovat v Českých Budějovicích novou katedrálu, zasvěcenou sv. Janu Nepomuckému. Vhodnou příležitostí ke stavbě nového kostela mělo být sté výročí vzniku biskupství, které diecéze oslavila jen krátce po Říhově intronizaci. Pro nedostatek finančních prostředků se však stavba nerealizovala. Biskup Říha zemřel dne 7.2.1907. Byl prvním biskupem, pohřbeným na novém českobudějovickém hřbitově u sv. Otýlie.

1885 velké oslavy stého výročí založení diecéze

1885 začátek snah o vybudování nové katedrály zasvěcené sv. Janu Nepomuckému v Českých Budějovicích

1887 vznik diecézní kongregace Bratří Nejsvětější svátosti

1888 vznik diecézní kongregace Sester Nejsvětější svátosti

1893 založení kroniky biskupské konzistoří kanceláře

1893 vznik **diecézního muzea**

V roce 1893 bylo z iniciativy kanovníka Mons. Adolfa Rodlera, kapitulního děkana v Českých Budějovicích, zřízeno *diecézní muzeum*. Jeho úkolem bylo soustřeďovat církevní památky z území diecéze, zvláště takové, jimž hrozilo poškození nebo zkáza. O dva roky později byl se souhlasem biskupa Říhy založen diecézní muzejní spolek, který měl církevní památky vyhledávat a sepisovat. Sbírký muzea byly nejprve vystaveny v bytě kanovníka Rodlera, když jich přibýlo, byla otevřena nová muzejní expozice v prvním patře gymnaziální budovy ve Skuherského ulici. Ani tyto prostory však nebyly pro muzeum příliš vhodné, a tak se již v roce 1904 začalo vážně uvažovat o stavbě budovy diecézního muzea v centru města, poblíž kostela sv. Anny. Stavba však nebyla uskutečněna a všechny sbírky (v roce 1908 představovaly již 1.656 předmětů) tak zůstaly ve stísněných a vlhkých podmínkách v budově na Pražském předměstí Českých Budějovic až do roku 1927. Právě nedostatek

vhodných prostor pro uložení vzácných sbírkových předmětů vedl k tomu, že muzejní sbírky byly v tomto roce převezeny do českobudějovického městského muzea, jehož správní výbor nabídl diecézi prozatímní uložení muzejních exponátů, jejich instalaci ve třech sálech muzea a také konzervování poškozených a ohrožených děl. Sbírkový fond diecézního muzea však nadále zůstal majetkem diecéze. Za dobu existence diecézního muzea se v něm podařilo shromáždit velmi cenné materiály jak k církevnímu umění, tak i k životu v diecézi vůbec. Součástí diecézního muzea byl například soubor obrazů a soch z období gotiky a baroka, tvořící dnes důležitou součást expozice gotického umění Alšovy jihočeské galerie v Hluboké nad Vltavou. Většina předmětů ze sbírek diecézního muzea zůstává deponována v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích. Bohužel, mnohé exponáty jsou zde dodnes ukryté v depozitářích, a tedy veřejnosti nepřístupné.

1895 ustavení Diecézního muzejního spolku
6.1.1908 intronizace biskupa **Josefa Antonína Hůlky**

Josef Antonín Hůlka se narodil 10.2.1851 ve Velenovech. Byl absolventem českobudějovického biskupského semináře. Jako kaplan a farář působil v řadě míst na jihu Čech, nejdéle u Svatého Kamene poblíž Rychnova nad Malší. Od roku 1893 byl konzistorním kancléřem, později sídelním kanovníkem katedrální kapituly. Po smrti biskupa Říhy jej papež Pius X. jmenoval jeho nástupcem. Biskupské svěcení přijal J. A. Hůlka dne 6.1.1908, téhož dne byl také intronizován a ujal se řízení diecéze. Za jeho působení v biskupském úřadu se uskutečnila náročná rekonstrukce katedrálního kostela sv. Mikuláše a postaven byl nový kostel sv. Jana Nepomuckého na Lineckém předměstí Českých Budějovic. Biskup Hůlka byl velkým příznivcem ústavu pro hluchoněmé a také sirotčince, v němž byl až do své smrti katechetou. Mnoho sil věnoval také péči o opuštěnou a zanedbanou mládež, podporoval charitativní útulky Serafinského díla lásky a další dobročinné spolky a ústavy. Byl mužem prosté, hluboké a skálopevné víry a upřímné zbožnosti. V závěru jeho života jej velmi tížil rozvrat, který nastal v církvi po vzniku Československé republiky. Biskup Hůlka zemřel 10.2.1920 v den svých 69. narozenin a pochován byl na hřbitově u sv. Otýlie v Českých Budějovicích do hrobu s prostým křížem.

1912 zásadní **přestavba interiéru biskupské katedrály sv. Mikuláše**

Začátkem 20. století katedrální kostel sv. Mikuláše naléhavě vyžadoval rekonstrukci, k níž bylo přikročeno v roce 1911. Projekt *generální rekonstrukce* vypracoval pražský architekt a profesor umělecko-průmyslové školy Richard rytíř Klenka z Vlastimilu, a to včetně drobných dekorativních detailů (kliky, mřížky a podobně). Zvnějšku se nejnápadnějším výsledkem těchto úprav stala přestavba obou přízemních sakristií po stranách presbytáře, mnohem výrazněji se proměnil interiéř chrámových lodí: odstraněním starých lavic a mnoha bočních oltářů byl prostor zjednodušen a zpřehledněn. Na podzim 1912 se již pracovalo na opravě střechy, přičemž klempíři našli v makovici věžičky pouzdro s dokumenty ukládanými zde od roku 1643. Nové vysvěcení rekonstruované katedrály proběhlo 22. prosince 1912.

1913 konání čtvrté diecézní synody
1914-1915 stavba kostela sv. Jana Nepomuckého na Lineckém předměstí Českých Budějovic z prostředků vybraných původně na stavbu nové biskupské katedrály
20.2.1921 intronizace biskupa **Šimona Barty**

Po smrti biskupa Hůlky zůstal biskupský stolec téměř celý rok neobsazený. Až 16.12.1920 byl papežem jmenován Hůlkův nástupce *Šimon Bárta*, který se pak 20.2. následujícího roku ujal správy diecéze. Biskup Bárta se narodil 27.10.1864 v Žimuticích. Byl vynikajícím pedagogem. Studoval na České koleji v Římě, kde byl také roku 1889 posvěcen na kněze. Od roku 1891 působil v českobudějovickém studentském semináři, poté byl katechetou na gymnáziu v Pelhřimově. Po návratu do Českých Budějovic vyučoval na zdejším gymnáziu. Aktivně se zabýval činností literární, překládal homiletické spisy italských autorů, byl velkým znalcem teologie, historie a literatury. Připadl mu nelehký úkol obhájit práva a postavení katolické církve v pohnuté době první republiky. V roce 1927 svolal do Českých Budějovic velký eucharistický sjezd a po jeho úspěchu byl biskup Bárta jmenován členem čestného předsednictva mezinárodního výboru pro pořádání světových eucharistických sjezdů. O několik roků později pořádané Dny katolického mládí potvrdily, že se biskupu Bártovi podařilo obnovit uhasínající duchovní život v diecézi. Také kněžský seminář (po roce 1918 téměř prázdný) se díky Bártovu působení mezi

mládeží opět naplnil studenty a jeho profesorský sbor dosáhl vysoké úrovně. Biskup Bárta byl ke konci svého života velmi nemocen. Zemřel 2.5.1940 ve věku 75 let a byl pohřben na českobudějovickém hřbitově u sv. Otýlie.

1924	vydání nových stanov českobudějovické katedrální kapituly
1.1.1925	zřízení farnosti při kostele sv. Jana Nepomuckého v Českých Budějovicích
1927	konání velkého mezinárodního eucharistického sjezdu v Českých Budějovicích
1927	převzetí sbírek diecézního muzea tehdejšími Městskými muzeem v Českých Budějovicích
1936	konání Dnů katolického mládí v diecézi
1.9.1939	násilné roztržení diecéze a připojení pohraničních oblastí k diecím řezenské, pasovské, linecké a svatohypolitské
1940	zamýšlené jmenování Antonína Eltschknera budějovickým biskupem (nebylo realizováno)
1945	opětné scelení diecéze po ukončení druhé světové války
7.9.1947	intronizace biskupa Josefa Hloucha

Po smrti biskupa Bárty zůstala českobudějovická diecéze neobsazena sedm let. Teprve 7.9.1947 byl intronizován nový budějovický biskup *Josef Hlouch*. Pocházel z Moravy, narodil se 26.3.1902 v Lipníku u Třebíče. Do Českých Budějovic přišel z Olomouce, kde působil od roku 1945 jako profesor pastorální teologie na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě. Záhy si získal srdce jihočeských věřících. Dařilo se mu v poválečných letech obnovit aktivitu církve a po třech letech jeho činnosti již bylo zřejmé, že se v diecézi probouzí nový život. Diecéze však byla oslabená (mimo jiné i zánikem řady farností v pohraničním území po odsunu německého obyvatelstva), a tak bylo nutné provést její územní reorganizaci. Diecéze byla rozdělena na vikariát generální (sdružoval města České Budějovice, Český Krumlov, Domažlice, Jindřichův Hradec, Klatovy, Písek a Tábor) a na dvanáct vikariátů venkovských, jejichž členění odpovídalo hranicím tehdejších politických okresů. Aktivita biskupa Hloucha však byly záhy utlumeny. Po slavnosti Božího Těla v roce 1950 byl ve své biskupské rezidenci internován a poté držen v zajetí za různých místech Čech a Moravy. Ani dlouholeté věznění však biskupa Hloucha nezlomilo a když se 9.6.1968 znovu ujal svého úřadu, vrátil se opět s horlivostí do práce. Zemřel 10.6.1972 po krátké nemoci. Pohřben byl na hřbitově u sv. Otýlie.

1949	uzavření biskupského studentského semináře
1950	internace biskupa Josefa Hloucha
1950	ukončení činnosti kněžského semináře v Českých Budějovicích
březen 1952	odnětí státního souhlasu k vykonávání biskupského úřadu biskupu Hlouchovi
31.3.1952	Josef Buchta je pod nátlakem státních orgánů zvolen kapitulním vikářem
9.6.1953	kapitulním vikářem je zvolen kanovník katedrální kapituly Antonín Titman
23.5.1968	vrácení státního souhlasu k vykonávání biskupského úřadu biskupu Hlouchovi
9.6.1968	biskup Josef Hlouch se znovu ujímá biskupského úřadu
7.7.1972	kapitulním vikářem je jmenován kanovník katedrální kapituly Miloslav Trdla
9.1.1974	kapitulním vikářem je zvolen kanovník katedrální kapituly Josef Kavale
19.6.1977	svatořečení Jana Nepomuka Neumanna

Jediný světec, narozený od vzniku diecéze na jejím území. Pocházel z Prachatic, kde přišel na svět 28.3.1811 ve smíšeném česko-německém manželství. Po studiích v Českých Budějovicích a Praze se rozhodl odejít na misi do severní Ameriky, protože v rodné diecézi měl pro velké množství duchovních jen malou naději být vysvěcen na kněze. Několik let konal kněžskou službu mezi německými přistěhovalci u Niagarských vodopádů, roku 1840 vstoupil do řádu redemptoristů a v letech 1847-1849 byl představeným celé americké redemptoristické misie. V té době také přivedl do Ameriky Kongregaci chudých školských sester Matky Boží. Vynikal vzděláním, znalostí osmi jazyků a vedle náboženství také vědomostmi z oblasti botaniky a astronomie. Od roku 1852 zastával úřad biskupa ve Philadelphii. Založil přes 80 kostelů, kolem 100 škol a v roce 1855 rovněž Kongregaci františkánek z Glenn Riddle, jejímž posláním byla péče o mravně ohrožená děvčata a nemocné. Práce Neumanna natolik vyčerpala, že 5.1.1860 na ulici ve Philadelphii náhle padl mrtev; pohřben je v tamním kostele sv. Petra. Redemptoristé a budějovická diecéze usilovaly o Neumannovo svatořečení na základě heroických ctností; kanonizační proces započal roku 1896. Při II. vatikánském koncilu byl *Jan Nepomuk Neumann* 13.10.1963 blahorečen a 19.6.1977 papežem Pavlem VI. prohlášen za svatého. Jeho jméno dnes nese mimo jiné budějovické biskupské gymnázium.

Znakem českobudějovické diecéze je štít s černým polem pod stříbrnou hlavou, ve štítě tři zlatá jablka s lístkem na stopce (v postavení 1+2), v hlavě tři zlaté osmihroté hvězdy. Za štítem je zlatý latinský kříž provázený vpravo zlatou mitrou a vlevo zlatou dovnitř točenou berlou. Vše je převýšeno zeleným biskupským kloboukem. Černá a zlatá upomínají na znak pražského arcibiskupství, ze kterého se diecéze vydělila. Tři zlaté hvězdy odkazují na znak zakladatele diecéze, papeže Pia VI. a zlatá jablka představují zlidovělý atribut sv. Mikuláše, patrona diecéze i katedrálního kostela.

31.3.1990 intronizace biskupa **Miloslava Vlka**

Budějovická diecéze zůstala po úmrtí biskupa Hloucha dlouhých 18 roků neobsazená. V jejím čele stáli kapitulní vikáři Miloslav Trdla (v letech 1972-1974) a Josef Kavale (v letech 1974-1990). Až v únoru 1990 byl jmenován nový budějovický biskup *Miloslav Vlk*. Narodil se 17.5.1932 v Líšnici. V Českých Budějovicích vystudoval gymnázium, absolvoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy a poté pracoval v několika jihočeských archivech. Teologii vystudoval na Římskokatolické cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Litoměřicích. V roce 1968 byl biskupem Hlouchem vysvěcen na kněze. Působil nejprve jako biskupský sekretář a poté až do roku 1978, kdy mu byl odňat státní souhlas k výkonu kněžského povolání, jako administrátor farností Lažístě, Záblatí, Starý Rožmitál, Bohutín a Drahenice. Ke kněžskému povolání se mohl vrátit až v roce 1989. V březnu 1990 pak přijal v českobudějovické katedrále biskupské svěcení a ujal se řízení diecéze. V úřadu budějovického biskupa však byl jen rok. Dne 27.3.1991 byl jmenován arcibiskupem pražským, dne 26.11.1994 pak kardinálem. Přes svou krátkost bylo Vlkovo působení v biskupském úřadě pro diecézi významné. Ustavil v Českých Budějovicích novou farnost (ve Čtyřech Dvorech) a její duchovní správou pověřil salesiány. Zřídil biskupské gymnázium a založil i časopis Setkání, přinášející informace o životě v diecézi. Velmi dbal na budování úzkých kontaktů se sousedními diecézemi lineckou a pasovskou, které úspěšně trvají do dnešních dnů.

5.7.1990 zřízení nové farnosti v Českých Budějovicích – Čtyřech Dvorech spravované salesiány

Od roku 1990 se začaly zřizovat církevní školy. V současné době působí na území diecéze tři školy mateřské (dvě v Českých Budějovicích a jedna v Pacově), které ve školním roce 2004/5 pečovaly celkem o 147 dětí. Církevní základní školy jsou v diecézi dvě – v Táboře (Církevní základní škola Orbis pictus) a v Českých Budějovicích při biskupském gymnáziu. Do obou docházelo ve školním roce 2004/5 dohromady 446 dětí. *Biskupské gymnázium Jana Nepomuka Neumanna* v Českých Budějovicích bylo zřízeno jako víceleté, se zaměřením na studium klasických jazyků. Ve školním roce 2004/5 na něm studovalo 660 studentů.

30.1.1991 ustavení Společnosti Jana Valeriána Jirsíka
 27.3.1991 jmenování biskupa Vlka arcibiskupem pražským
 3.6.1991 generální vikář Václav Dvořák je zvolen administrátorem diecéze
 8.11.1991 přijetí nově ustavené **teologické fakulty** do svazku Jihočeské univerzity

Teologická fakulta v Českých Budějovicích vznikla v roce 1991 a svou činností navázala na tradice českobudějovického biskupského semináře. Prvním děkanem byl Karel Flossmann. Její posluchači studují v celé řadě oborů v bakalářských, magisterských, i doktorandských studijních programech. Fakulta sídlí v Kněžské ulici v Českých Budějovicích, v objektu bývalého kněžského semináře. V akademickém roce 2004/5 na ní studovalo v denním i dálkovém studiu celkem 849 studentů.

9.11.1991 intronizace biskupa **Antonína Lišky**

Antonín Liška byl prvním řadovým knězem v úřadu budějovického biskupa. Narodil se 17.9.1924 v Bohumilicích a již při studiu na gymnáziu se stal členem kongregace redemptoristů. Po násilném zrušení klášterů v roce 1950 prožil nucené soustředění řeholníků v Králíkách a poté i vojenskou službu u pomocných technických praporů. V roce 1951 byl neveřejně vysvěcen na kněze, i nadále však pracoval v řadě civilních zaměstnání. Protože nedostal souhlas k působení ve své rodné českobudějovické diecézi, odešel do středních Čech, byl farářem v Poříčí nad Sázavou a ve Vranově, oficiálem církevního

soudu pro české diecéze a od roku 1987 pak kanovníkem metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze. Biskupské svěcení přijal dne 11.6.1988. Biskupem budějovickým byl jmenován 28.8.1991 a úřadu se ujal 9.11. téhož roku. Za jeho působení se změnil hranice českobudějovické diecéze. Po vzniku nové plzeňské diecéze v roce 1993 byly totiž některé farnosti z vikariátů Domažlice, Klatovy a Nepomuk připojeny k novému plzeňskému biskupství a zároveň byly nově upraveny hranice českobudějovické diecéze s diecézemi pražskou a královéhradeckou. Biskup Liška sloužil své diecézi věrně a ze všech sil. Bohužel s přibývajícím věkem se jeho zdravotní stav natolik zhoršil, že mu nedovoloval plnit řádně všechny povinnosti a úkoly. V únoru 2001 byl proto do budějovické diecéze jmenován biskup – koadjutor Jiří Paďour, který se v září následujícího roku ujal vedení diecéze. Biskup Liška pak až do své smrti užíval titul emeritní biskup a biskupský vikář pro věci právní. Zemřel v Českých Budějovicích 15.10.2003.

1.12.1991 biskup Liška dekretem zřizuje **diecézní charitu**

Po znovunabytí svobody v listopadu 1989 se postupně mohla začít rozvíjet i charitativní činnost církve. Zřízením *Diecézní charity* vzniklo účelové zařízení, jehož cílem je pomoc lidem v nouzi na principech křesťanské lásky. Na území diecéze v současné době působí Městská charita v Českých Budějovicích, 26 farních a 6 oblastních charit. Charity poskytují pomoc ve dvou domech klidného stáří, třech azylových domech, dvou centrech pro drogově závislé, třech centrech pro děti a mládež a v pěti poradnách. Jen za rok 2004 poskytla charitní zařízení v českobudějovické diecézi pomoc 4.509 klientům.

31.5.1993 úprava hranic diecéze v důsledku zřízení nové diecéze plzeňské
2.10.1993 znovuoživení pomníku biskupa Jana Valeriána Jirsíka před českobudějovickou katedrálou
1.11.1995 zřízení farnosti v Táboře - Klokotech
1.12.1995 zřízení farnosti při kostele sv. Cyrila a Metoděje v Českých Budějovicích – Suchém Vrbném
1.1.2000 zřízení farnosti v Sezimově Ústí (nejmladší farnost diecéze)
24.4.2000 instalace osmi nových kanovníků **katedrální kapituly** v Českých Budějovicích

Katedrální kapitula při chrámu sv. Mikuláše v Českých Budějovicích byla zřízena současně s biskupstvím v roce 1785. Tvořili ji tři hodnostáři (probošt, děkan a kustod) a čtyři sídelní kanovníci. Členové kapituly byli biskupovým poradním sborem, vypomáhali v duchovní správě, učili na školách a v rámci svého působení na biskupské konzistoři spravovali přidělené agendy. Některí kanovníci bydleli v kanovnických domech, speciálně pro ně postavených v blízkosti katedrály, v dnešní Kanovnické ulici.

31.3.2001 úřadu pomocného českobudějovického biskupa s právem nástupnictví se ujmá Jiří Paďour
25.9.2002 papež Jan Pavel II. přijímá abdikaci biskupa Antonína Lišky a diecézním biskupem se stává **Jiří Paďour**

Jiří Paďour se narodil dne 4.4.1943 ve Vraclavi v okrese Ústí nad Orlicí. Na kněze byl vysvěcen roku 1975 v Praze. Poté působil dva roky jako kaplan v Mariánských Lázních a okolních farnostech. V roce 1977 ztratil tzv. státní souhlas k výkonu kněžského povolání. V říjnu roku 1978 se konala jeho tajná oblačka – vstup do kapucínského řádu. V této době působil také jako neoficiální sekretář kardinála Františka Tomáška. Po jasném odmítnutí spolupráce s StB v roce 1979 byl ze sekretariátu kardinála propuštěn a až do roku 1986, kdy mu byl vrácen státní souhlas s výkonem duchovenské služby pracoval jako metař, topič a uklízeč. Věčné řeholní sliby složil tajně 10.12.1983. Od dubna 1991 byl provinciálem kapucínského řádu a řídil rozsáhlou rekonstrukci kapucínského kláštera v Praze. Dne 3.12.1996 jej papež Jan Pavel II. jmenoval pražským pomocným biskupem a udělil mu titulární diecézi ausuccurénskou. Biskupské svěcení přijal z rukou pražského arcibiskupa Vlka dne 11.1.1997 ve Svatovítské katedrále v Praze. Dne 23.2.2001 byl jmenován pomocným českobudějovickým biskupem s právem nástupnictví (biskup koadjutor). Když papež přijal dne 25.9.2002 abdikaci biskupa Lišky, ujal se biskup Jiří Paďour vedení českobudějovické diecéze.